

קני¹ ליה משיפוליה ועד תהומא –

He acquires it from its base until the תהום

OVERVIEW

The נהרדעי ruled that if someone buys a tree he acquires the land underneath the tree, until the very depths of the earth. There is a dispute between the רשב"ם and תוספות as to how to interpret this ruling.

פירש הקונטרס² שאם מת יטע אחר במקומו –

The רשב"ם explains that he acquires the land to the extent that if the tree dies he may plant another tree in its place.

תוספות disagrees:

וקשיא לרבינו יצחק דבהדיא קתני בהמוכר את הספינה (לקמן דף פא,א) –

And the ר"י has a difficulty with this explanation for the משנה explicitly states in פרק המוכר את הספינה -

גבי קנה ב' אילנות דאם מתו אין לו קרקע –

Regarding one who bought two trees, that if they died he has no land (and cannot plant other trees in their place), so how could the נהרדעי rule (according to the רשב"ם) that even with one tree he retains the right to replant in its place?!

נהרדעי offers his explanation of the תוספות:

ונראה לרבינו יצחק דלא קני מקום האילן –

And it is the view of the ר"י that the נהרדעי did not mean that he acquires the place of the tree regarding replanting, etc. -

אלא לענין שלא יוכל³ לחפור זה חלל תחתיו⁴ דקני ליה עד תהומא –

But rather they meant that he acquires a right in the land under the tree regarding that the seller cannot dig any tunnel underneath the tree, since the buyer acquired the rights of the land, down until the תהום.

¹ This תוספות is referencing the גמרא on the bottom of לז,ב.

² לז,ב ד"ה משיפולא.

³ The הגהות חלל זה לחפור amends this to read חלל זה לחפור.

⁴ This restriction will apply no matter how deep the tunnel is (even though it is much below the level where the tree nourishes from the ground). This also explains why the נהרדעי used the term עד תהומא to indicate that he cannot dig under the tree. However according to the רשב"ם that the נהרדעי meant that he has a right to replant the tree, it was not necessary from them to state תהומא (for it is seemingly irrelevant). See 'Thinking it over' # 1.

asks: תוספות

ואכתי קשיא לרבינו שמשון בן אברהם מהא דתניא בהמוכר את הבית (לקמן דף עב,א) –

And the ברייתא in still has a difficulty from that which we learnt in a רשב"א **And the ברייתא in** regarding one - פרק המוכר את הבית

כשהקדיש ג' אילנות בזה אחר זה⁵ פודה את האילנות בשווייה⁶ –

Who was מקדיש three trees one after the other (not simultaneously), where the rule is that he redeems the trees (from הקדש) according to their value (but not based on the formula a כסף שקל כסף as we are פודה a [grain] field). This concludes the citation from the ברייתא; תוספות continues with his question -

ואם היה מקום האילן קדוש כלל⁷ –

And if there is any קדושה by the place of the tree -

היה לו לפדות לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמשים שקלים כסף⁸ –

He should (only)⁹ be required to redeem it according to the formula of בית זרע - חומר שעורים בחמשים שקלים כסף

דכן הוא הדין כשמקדיש אפילו משהו קרקע עם האילן –

For that is the rule when one is מקדיש even a miniscule amount of קרקע together with the tree, that he is פודה according to בחמשים זרע וכו' and not בשווייה, so how can the rule the he acquires some rights in the קרקע, for then he should be פודה (only) זרע (only) זרע! בשווייה but not חומר וכו'!

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דבלאו הכי דחי רבא מילתייהו דנהרדעי שפיר –

And the נהרדעי answered that indeed this is a refutation of the נהרדעי but even without this refutation רבא properly refuted this ruling of the נהרדעי.

offers an alternate solution: תוספות

ולרבינו שמשון בן אברהם נראה דהתם כמאן דאמר בעין רעה מוכר¹⁰ –

And it is the view of the רשב"א that the ברייתא there is according to the one who maintains that בעין רעה מוכר (and therefore also מקדיש) and he will not acquire any rights at all in the land underneath the tree -

⁵ In that case he is not מקדיש the קרקע between the trees.

⁶ See previous (TIE footnote # 25). תוספות לז,ב ד"ה מכר

⁷ assumes that if by מכר the buyer acquires certain rights in the קרקע (albeit that it is limited that the seller cannot dig underneath the tree) then regarding הקדש (where one is יפה בעין, more than one is יפה [see מכר בעין יפה]), the place of the tree should attain a certain level of קדושה. See 'Thinking it over' # 1. footnote # 19] תוס' הנ"ל

⁸ See footnote # 6.

⁹ The redemption of בשווייה is (seemingly) a greater amount than the פדיון וכו' חומר וכו'.

¹⁰ See כי היכי דמוכר ר"ש and maintains ג' אילנות וכו' of ברייתא (תוספות לז,ב ד"ה מכר) and לקמן עב,א. See 'Thinking it over' # 2. בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש

לפיכך אין קדוש אפילו מקום האילן –

Therefore there is no קדושה even in the place underneath the tree; and therefore he is לפי זרע חומר וכו' and not פודה בשווייה

אבל נהרדעי סברי מוכר בעין יפה הוא מוכר:

However, the נהרדעי maintain that מוכר בעין יפה הוא מוכר and therefore he acquires some right in the land, and indeed he will be פודה from הקדש according to זרע חומר וכו'.

SUMMARY

The רשב"ם maintains (according to the נהרדעי) that the buyer retains the right to replant the tree, and תוספות maintains that his right is limited that the seller cannot dig under the tree (but the buyer may not replant). According to the רשב"א, we are to redeem the tree (בעין יפה מקדיש) or בשווייה (if we maintain מקדיש) (if we maintain רעה מקדיש).

THINKING IT OVER

1. The ר"י maintains (that according to the נהרדעי) the buyers right is limited that the seller cannot dig underneath his tree (but not that he has actual rights in the tree after his tree dies).¹¹ It is not understood what the רשב"א asks later that it should be נפדה for זרע חומר שיעורים וכו' if the מקום האילן is קדוש כלל;¹² why should it be considered קדוש at all since his only זכות is that he cannot dig under it?¹³

2. Does the רשב"א (who answers that רעה מוכר בעין יפה) agree with the רשב"ם (that he can replant the tree) or like the ר"י (that he only can prevent the seller from digging under the tree, but he cannot replant the tree)?¹⁵

¹¹ See footnote # 4.

¹² See footnote # 7.

¹³ See בל"י אות שיא.

¹⁴ See footnote # 10.

¹⁵ See נח"מ.